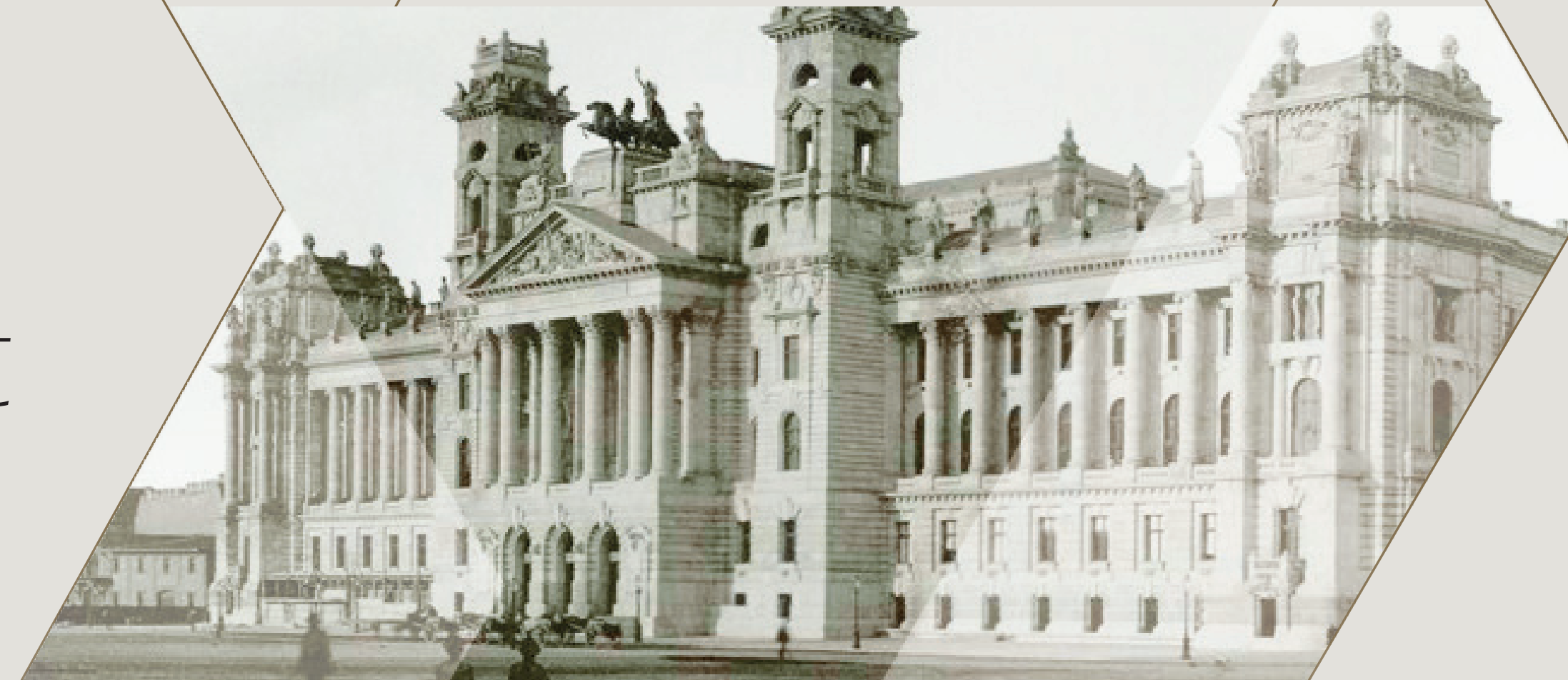

„Az emlékezés erejével...”

Bíróságtörténeti kiállítás- és konferencia-körút

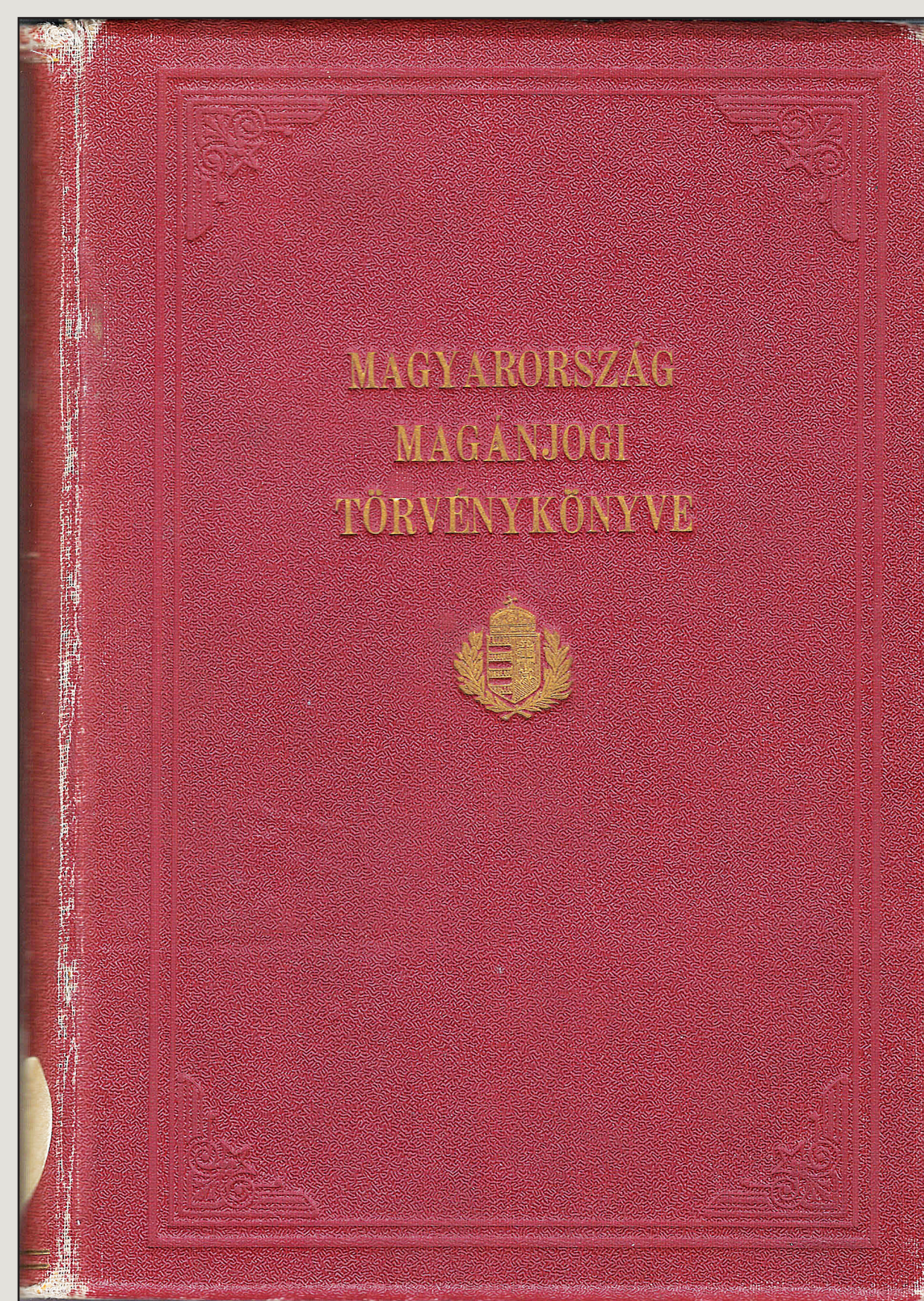
2018-2019

A MAGYAR MAGÁNJOG KODIFIKÁCIÓJA¹

Az 1928. évi Magánjogi Törvényjavaslat és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

Magyarország első, magánjogi kérdéseket is szabályozó joggyűjteménye a *Tripartitum* (Háromskönyv) volt, mely 1514-ben íródott. Mivel nem iktatták törvénybe, csak szokásjogi alapon használták és hivatkoztak rá hosszú évszázadokig.

A polgári átalakulás fontos mérföldköveként Magyarországon először az 1848. évi XV. törvény-cikk rendelte el „az ősiség teljes és tökéletes eltörlésének alapján polgári törvénykönyv” elkészítését, és „ezen törvénykönyv javaslatának a legközelebbi országgyűlés elibe” terjesztését. A szabadságharc bukása megakadályozta e nemes terv megvalósítását, sőt az uralkodó 1853. május 1-én az **Osztrák Polgári Törvénykönyvet** léptette hatályba hazánkban is. Az 1861-ben összehívott ún. Országbírói Értekezlet által megalkotott **Ideiglenes Törvénykezési Szabályokról** a képviselőház majd a Kúria kimondta, hogy „addig, amíg az alkotmányos törvényhozás másként nem rendelkezik, azonnal mindennemű törvényes eljárásaiban állandó zsinórmértékül követendő”.

A XIX. században szinte mindegyik országban a jogágak kialakulását követően követelménnyé vált a nemzeti kodifikáció. A kodifikáció az egy jogágba tartozó jogszabályoknak egyetlen, átfogó rendszerű törvénykönyvbefoglalását jelentette². Magyarországon a kiegyezés után e körben előbb (1871 és 1892 között) résztervezetek készültek, majd 1900-ban tették közzé (indokolással együtt) a résztervezetek figyelembevételével megalkotott első átfogó tervezetet, amelynek átdolgozott változatát (másodíkszöveget) törvényjavaslatként 1913-ban az országgyűlésnek is benyújtották. A kiküldött parlamenti bizottság az általa végzett módosító munkálatok után azzal a kifejezett javaslattal terjesztette az országgyűlés elé a negyedik tervezetet (ún. bizottsági szöveget: 1915), hogy azt a parlament csak a világháború befejezése után tárgyalja.

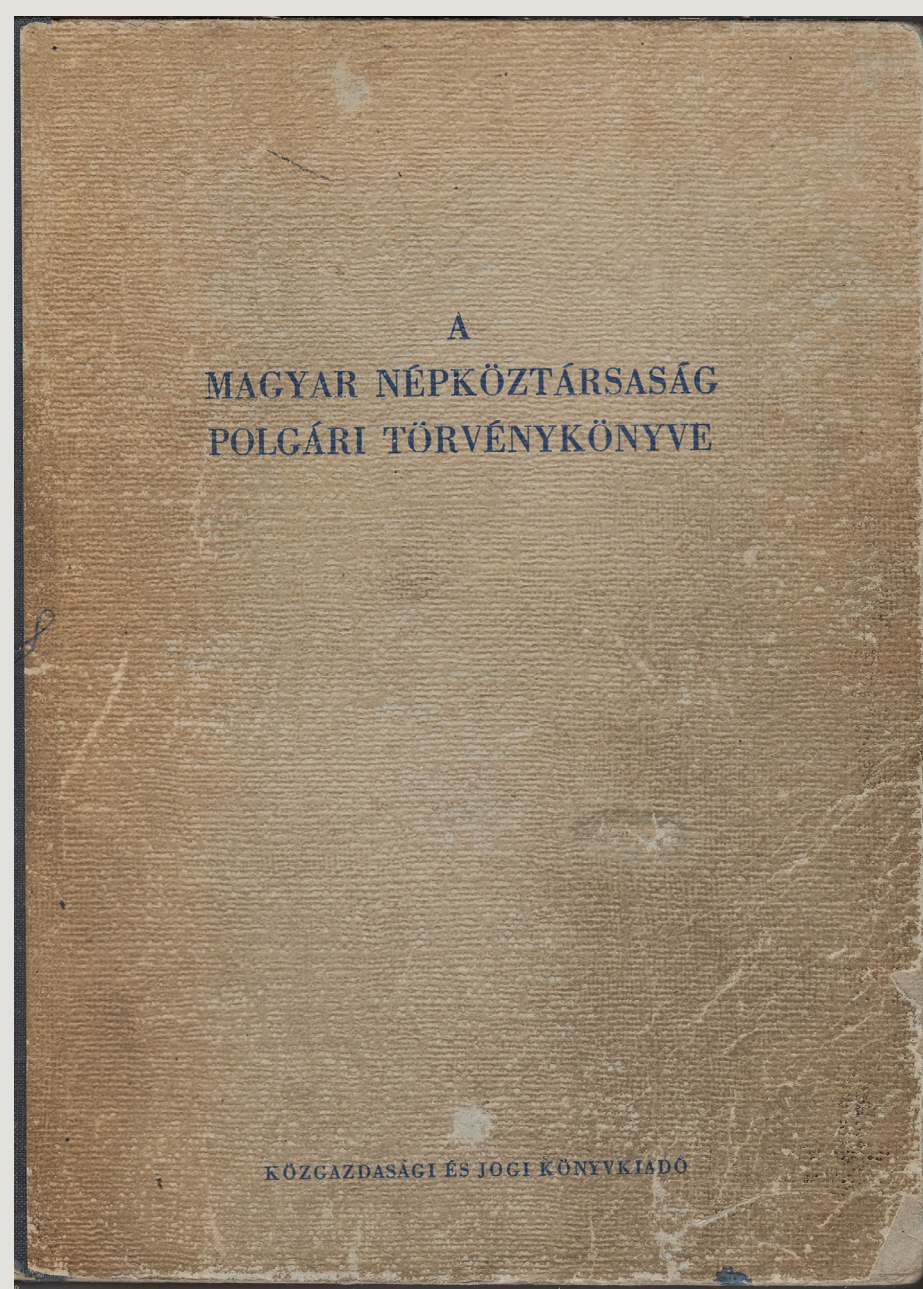
Az I. világháború után **Szászy Béla** államtitkár vezetésével újabb bizottság alakult, mely elkészítette az ötödik és egyben a legjobb

törvényjavaslatot alkalmazták, s az sem volt ritka hogy a bírósági határozatok indokolásában a megfelelő paragrafusokra való hivatkozásokkal is találkozhat az olvasó. Az 1928 előtt már hatályba léptetett és a magánjog egyes területeit szabályozó törvények – a házassági jogról szóló 1894: XXXI. tc; vagy a jelzálogjogról szóló 1927: XXXV. tc. – továbbra is hatályban maradtak³.

Mindezek után következhetett be az a paradox helyzet, hogy a magyar **Polgári Törvénykönyv** (1959. évi IV. törvény) egy olyan korban, 1953 és 1959 között fogant és született meg, amely a lehető legszűkebb határok közé szorította vissza a magánjogi

Kemenes Béla egyetemi tanár a Ptk. kodifikációjában történt részvételért állami elismerést vesz át **Dobi Istvántól**, az Elnöki Tanács elnökétől. A kép bal szélén **Nezvál Ferenc** Igazságügyminiszter.

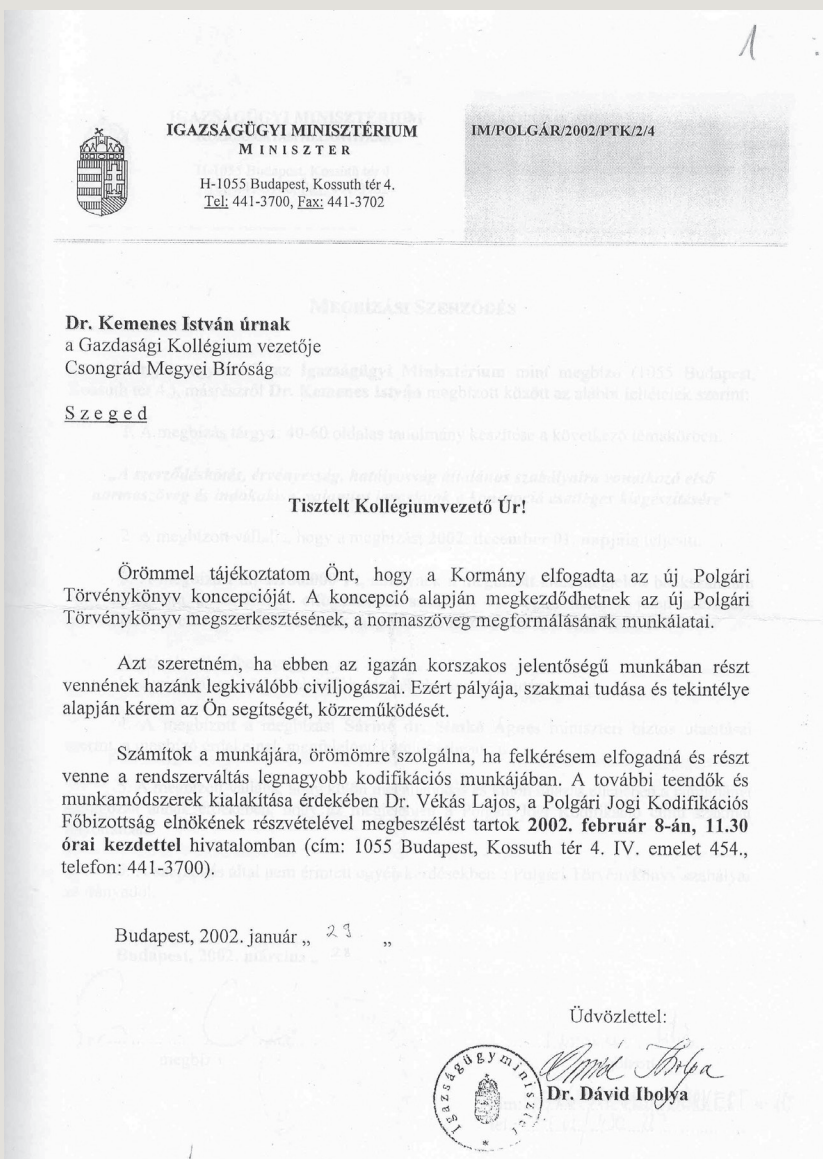
vagyoni forgalom természetes társadalmi feltételét, a magántulajdont.

Nem meglepő ezért, hogy az 1990-es rendszerváltozás óta eltelt idő alatt bekövetkezett mélyreható gazdasági és társadalmi változások következtében – kiemelkedő szakmai színvonalra ellenére – a Ptk.-t több mint félszázszor kellett módosítani. A polgári jognak az áruviszony elvont kategóriájára szabott és ezért absztrakt normái lényeges társadalmi változások túlélésére

is képesek voltak. Az elmúlt évtizedben lejátszódott folyamatok mégis olyan mértékű és horderejű módosulásokat eredményeztek a magánjogi viszonyok területén, hogy azok jogi rendezése egy átfogó reformot tett szükségessé. Ennek a reformnak a nagysága, a szükséges változtatások mérete és minősége olyan változtatásokat hozott magával, amelyek jóval meghaladták egy novellaris módosítás kereteit, és egy új Polgári Törvénykönyv megalkotását tették szükségessé.

Az új magánjogi kódexünket, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényt 2013. február 11-én fogadta el az országgyűlés és 2014. március 15-én lépett hatályba. Nyolc könyvre tagolódik, melyek összesen 1596 §-t tartalmaznak.

Az osztrák-magyar kiegyezést követő évtizedekben elkezdett kisértetek a magyar magánjog kodifikációjára, a történelem viharai mellett, 2013-ban beteljesültek és a magánjog egészét átfogó törvénykönyv született.

összeállította: **dr. Hámori Attila**, a Szegedi Ítéltábla elnökhelyettese

Grafikai szerkesztés: **Kovács Gábor**, Országos Bírósági Hivatal

¹ Részletek az új Polgári Törvénykönyv koncepciójából – Magyar Közlöny 2002. 15. szám II. kötet, 2002. január 31.

² Magyar jogtörténet /Szerkesztette: Mezei Barna/ – Osiris Kiadó, Budapest (2004)

³ Magyar jogtörténet /Szerkesztette: Mezei Barna/ – Osiris Kiadó, Budapest (2004)

ORSZÁGOS
BÍRÓSÁGI HIVATAL

SZEGEDI
ÍTÉLTÁBLA

Szladits Károly

tervezetet. Az **1928. évi Magánjogi Törvényjavaslat** kidolgozásánál felhasználták ugyan a svájci polgári törvénykönyv tanulságait, de nem annyira reformkódex készítésére törekedtek, hanem inkább a fennálló magyar magánjog értékes elemeinek rendszeres egybefoglalására. A javaslat utolsó változatának elkészítésében azoknak az elméleti és gyakorlati szakembereknek volt döntő szerepe – pl. **Szladits Károly**, **Kolosváry Bálint** –, akik az 1896-ban felállított kodifikációs bizottságban fiatal jogászként, mint „segédtagok” vettek részt. Sajnos ebből a nemzetközi mércével mérve is kiváló munkából sem lett törvény. Még ebben az évben az országgyűlés elé került javaslatot, a bekövetkező gazdasági világválság és azon érvelés, hogy az elszakított területeken jórészt továbbra is a magyar magánjog maradjon érvényben, – a törvényjavaslat elfogadásával éppen a magyar törvényhozás változtatta volna meg egyoldalúan az anyaország és az elszakított területek között meglévő magánjogi egységet –, megakadályozta a törvénykönyv elfogadását. Az óriási, több emberöltőn keresztül folytatott munka azonban nem volt hiábavaló. A bírói gyakorlatban – polgári törvénykönyv hiányában – egyre inkább az 1928-as magyar magánjogi

Kolosváry Bálint